

صنعت بیمه: عملکردها و برنامه‌ها

دکتر عبدالناصر همتی

رئیس کل بیمه مرکزی ایران

ضمن تشکر از حضور سروران گرامی، شخصیتها و صاحبان نظران، فرصت را مغتنم می‌شمارم و فرار رسیدن ۱۳ آذر روز بیمه را به حضار گرامی به ویژه مدیران و کارشناسان سختکوش صنعت بیمه کشور تبریک عرض می‌کنم. به‌حمدا... سمینار بیمه و توسعه، فرصت بسیار مناسبی برای طرح مسائل بیمه‌ای شده و به محفل گرمی از صاحبان نظران و کارشناسان بیمه‌ای و اقتصادی تبدیل گشته است که برای تبادل نظر در جهت ارتقای سطح کمی و کیفی بیمه در کشور دور هم جمع می‌شوند. ما معتقدیم که صنعت بیمه باید جایگاه واقعی خود را در اقتصاد کشور پیدا کند و این‌گونه سمینارها می‌تواند کمک قابل ملاحظه‌ای به اصلاح مسیر حرکت صنعت بیمه در جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور داشته باشد.

صنعت بیمه به یمن تلاشهای مجدانه کارشناسان و مدیران سختکوش صنعت، دوران شکوفایی خود را طی می‌کند و به‌نظر بنده وارد مرحله خطیری از حیات خود شده است. رشد سریع و شتابان بیمه اگر حساب شده و اصولی و با اصلاح کیفیت امور تداوم یابد، می‌تواند در آینده‌ای نه چندان دور جایگاه ویژه خود را در جامعه به‌دست آورد. رشد بیش از ۶۰ درصد در حق بیمه‌ها و بیش از ۸۰ درصد در خسارتهای پرداختی بیانگر عزم جدی برای یک حرکت اصولی در جهت اصلاح ساختار دریافت و پرداخت در صنعت بیمه است. طی دو سال گذشته ضریب خسارت تحقق یافته از ۵۱ درصد به حدود ۶۵ درصد در سال جاری رسیده است که از تفکر حاکم بر صنعت بیمه حکایت دارد. جوهر این تفکر گرایش به ارائه خدمات بهتر در جهت داراییها و ثروتهای ملی در مقابل انواع خطرهای تهدیدکننده و برگشت دادن بخش اعظم حق بیمه‌ها به بیمه‌گذاران به صورت خسارت است.

بیمه مرکزی ایران بر این باور است که لازمه تداوم رشد در یک بستر بلند مدت، توجه به

کیفیت در کنار رشد کمی است. اگر زمینه‌های لازم کیفی از نظر آموزش نیروها، افزایش ظرفیت پاسخگویی به تقاضا، دگرگونی روشهای پرداخت خسارت و اصلاح دیدگاه نسبت به بیمه‌گذاران و مهمتر از همه اصلاح ساختاری در صنعت بیمه به وجود نیاید، در بلندمدت صنعت بیمه دچار رکود خواهد شد. در حال حاضر وضعیت به گونه‌ای است که ارزیابی از مدیران بیمه‌ها باید از تلقی کردن پرتفوی زیاد به عنوان یک امتیاز و حسن عمل مدیر به سمت ارزیابی کیفی از طرحها و برنامه‌های مدیران گرایش پیدا کند. مقطع فعلی صنعت بیمه اعمال نظارت قوی بر صنعت را بیش از گذشته ایجاب می‌کند. اگر کنترل و نظارت جدی بر فعالیتهای درحال رشد سریع وجود نداشته باشد ممکن است در آینده نتایج نامطلوبی برای شرکتهای بیمه و صنعت دربر داشته باشد. با رشد ضریب خسارت، اعمال مدیریت قوی مسؤولان شرکتهای و اعمال نظارت جدی مالی و فنی بیمه مرکزی ایران نقش تعیین کننده‌ای در تداوم اصولی و صحیح رشد خواهد داشت و به تعبیری در سایه مدیریت و نظارتی قوی است که توسعه صنعت بیمه تحقق خواهد یافت. درحال حاضر این کار یعنی نظارت جدی فنی و مالی در بازار بیمه در دستور کار بیمه مرکزی ایران قرار دارد و بنده وضعیت صنعت بیمه را به بهمنی تشبیه کرده‌ام که راه افتاده است و روز به روز حجیمتر و بزرگتر می‌شود. اگر این بهمن کنترل و هدایت نشود ممکن است خسارتهای جبران ناپذیری به بار بیاورد. درعین حال تشویق و تقویت رقابت بین شرکتهای را هم در دستور کار خود داریم. رقابت سالم عامل مهمی در پیشرفت و توسعه صنعت بیمه به شمار می‌رود و رقابت ناسالم و مکارانه سمی است برای صنعت بیمه. درحال حاضر شرکتهای از مقررات اداری حاکم بر آنها و شمول قوانین و مقررات بر اداره آنها رنج می‌برند. یک شرکت بازرگانی اگر نتواند براساس اساسنامه خود اداره شود نمی‌تواند در عرصه تنگ رقابتهای داخلی و جهانی با قدرت به حیات خود ادامه دهد. این موانع باید از سر راه پیشرفت شرکتهای بیمه برداشته شود.

موضوع مهم دیگر، اجازه به بخش خصوصی برای فعالیت در صنعت بیمه است. کار بیمه اصولاً یک کار تیپ خصوصی است و با مقررات دولت و اداره دولتی همخوانی کمتری دارد. توسعه و رشد عمقی صنعت بیمه در گرو آزادسازی صنعت بیمه است. در ساختار آزاد شده صنعت بیمه است که استعدادها بیشتر می‌شکفند و انگیزه خصوصی برای افزایش کارایی به کار گرفته می‌شود. تمام کشورهایی که به موفقیت‌های خوبی در پیشبرد بیمه در کشورشان نایل شده‌اند، یا اصولاً این مسیر را طی کرده یا بیمه را در این مسیر آغاز کرده‌اند. بیمه مرکزی ایران با اعتقاد به ضرورت آزادسازی، به‌طور جدی در پی اخذ مجوز لازم از مقامات ذیصلاح برای انجام این امر خطیر است.

گسترش شبکه فروش و توسعه فرهنگ بیمه از طریق تبلیغات وسیع، دو اقدام اساسی در بُعد عرضه و تقاضا برای گسترش صنعت بیمه است که بیمه مرکزی ایران به عنوان یک هدف استراتژیک آن را تعقیب می‌کند. در طول شش ماه گذشته مجوز ۴۰۰ نمایندگی بیمه در جهت گسترش شبکه فروش صادر شده است که در مقایسه با کل نمایندگان تا پایان سال ۱۳۷۳ (۶۰۰ نمایندگی) رشد بسیار بالایی را نشان می‌دهد. تبلیغات وسیع بیمه مرکزی و شرکتهای بیمه برای ترویج فرهنگ بیمه نیز برای همگان مشهود است و به نظر بنده نقش مهمی در گسترش تقاضای بیمه داشته است و باید به‌طور جدی و اصولی پیگیری و تداوم یابد.

در سال ۱۳۷۳ با همکاری شرکتهای بیمه، برای نخستین بار برنامه پنجساله برای صنعت بیمه در بیمه مرکزی ایران طراحی و تدوین شد. در این برنامه هدفهای کیفی گسترش فرهنگ بیمه در جامعه، گسترش و تعمیم بیمه‌های بازرگانی در سراسر کشور، گسترش سرمایه‌گذاری و استفاده بهینه از منابع مالی مؤسسات بیمه و بالاخره اصلاح ساختار صنعت بیمه پیش‌بینی شده و در بخش کمی نیز رشد حق بیمه به میزان متوسط سالیانه ۲۳/۱ درصد و افزایش حجم حق بیمه دریافتی از ۳۵۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۲ به ۹۸۷ میلیارد در سال ۱۳۷۷ نشان می‌دهد که فعالیت صنعت بیمه در بخش کمی آن بسیار فراتر از هدفهای تعیین شده در برنامه است. در بخش کیفی نیز، اقدامهای انجام شده حاکی از این است که نه تنها طبق برنامه پیش می‌رود بلکه در برخی امور به‌ویژه در زمینه ترویج فرهنگ بیمه، تغییر روشهای صدور و پرداخت خسارت، گسترش شبکه فروش و ارائه طرحها و پوششهای جدید موفقیت‌های خوبی داشته است.

اصلاح آیین‌نامه بیمه شخص ثالث و افزایش پوشش آن، تأسیس شرکت بیمه صادرات و سرمایه‌گذاری و ارائه پوششهای وسیع بیمه اعتبار، اخذ موافقت قوه قضاییه برای قبول بیمه‌نامه دپه به جای وثیقه در دادگاههای کشور، گسترش آموزش و پژوهش در امور بیمه‌ای، گسترش بیمه‌های عمر و پس‌انداز و گسترش شبکه فروش از جمله اقدامهای مهم صنعت بیمه بوده است. مسائل دیگر، به کاربرد ذخایر و سرمایه‌های بیمه مرکزی ایران و شرکتهای بیمه در جهت پشتیبانی پرداخت بهتر و سریعتر خسارت بیمه‌شدگان اختصاص دارد. ما معتقدیم که هزینه‌های اجرایی بیمه‌ها باید از منافع سرمایه‌گذاری‌ها تأمین شود نه از حق بیمه‌ها. از جمله اقدامهای مهم، تأسیس شرکتی به نام «شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه» است که بیمه مرکزی ایران با مشارکت شرکتهای بیمه ایران، آسیا و البرز به صورت سهامی عام با پذیره‌نویسی از مردم تأسیس خواهد کرد. هدف ما ورود متشکل در بازار سرمایه است. در تمام جهان، بیمه‌ها ارکان اصلی بازار

سرمایه‌اند که متأسفانه در کشور ما بسیار کند پیش می‌رود.

یکی از مشکلات، نبود طرحهای بیمه عمر در کشور است که کار بر روی آن هم آغاز شده است. در جهان، بیمه عمر توسعه بنیادی پیدا کرده است. مردم باید از آینده خود مطمئن باشند و بدانند که اگر خدای ناکرده حادثه‌ای برایشان پیش آید خانواده آنها دچار مشکل نمی‌شود. برای این مورد هم تمهیداتی انجام گرفته و همفکریهایی شده است تا در آینده بتوانیم شیوه‌هایی برای توسعه بیمه عمر برگزینیم.

در مجموع حرکت بیمه مرکزی ایران و در کل صنعت بیمه کشور در چارچوب این باور و اعتقاد است که تعمیم و گسترش هرچه بیشتر امر بیمه در کشور و ارائه پوشش و تضمین کافی به خانوارها و بنگاههای اقتصادی و جبران سریع و بهنگام خسارتهای وارده به آنها، تضمین افزایش رفاه عمومی و تضمین تداوم روند رشد اقتصادی زمینه اجرای مطلوب برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی دولت را فراهم می‌آورد.

امید است برگزاری این سمینار و دیگر اقدامهای آموزشی و پژوهشی، زمینه‌ساز حرکتهای سازنده‌تر و مفیدتر در آینده باشد و با هدایت بحثها و امور پژوهشی در جهت نیازهای صنعت بیمه و رفع موانع رشد و توسعه، شاهد صنعتی پویا و مناسب روند شتابان توسعه کشور باشیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی